

УДК:
323.1(=163.41)(091)

Оригинални
научни рад

ПОЛИТИЧКА РЕВИЈА
POLITICAL REVIEW

Година (XXIII) X, vol=29

Бр. 3 / 2011.

стр. 35-67.

*Сања Шуљагић**

Институт за политичке студије, Београд

ЗАСНИВАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА И (ДИС)КОНТИНУИТЕТА У СРБИЈИ**

Сажетак

*Аутор чланка је анализирао историјски ток успоста-
вљања националног идентитета и државотворности
Србије и у уводном делу чланка навео кључне догађа-
је и личности заслужне за развој и (дис)континуитет
националног идентитета и државотворности Србије
од времена њиховог заснивања све до данас. Као кључ-
не периоде, личности и догађаје у периоду заснивања
првих српских политичких институција и националног
идентитета Србије аутор је навео период заснивања
раних средњовековних српских кнежевина, период од
дванаестог до шеснаестог века и неке драматичне
догађаје из прве половине деветнаестог века. Према
аутору, ови наведени историјски периоди су били од-
лучујући за дефинисање главних одредница национал-
ног идентитета и (дис)континуитета Србије у два-
наестом и тринаестом веку и касније. У средишњем
делу чланка аутор је анализирао прве историјске изво-
ре и записе о култури древних Срба који су у периоду
пре, за време и после развоја древне културе Винче и
Лепенског Вира живели на подручју од древне Индије,
Црног мора и Каспијског језера, Балтика, долина река
Мезопотамије, северозападне и средње Европе и Кар-
патских планина све до подручја Подунавља и Бал-
канског полуострва. У дефинисању главних одредница
линеарног схватања историјског тока државотвор-
ности Србије од времена првих оригиналних записа и
других извора о старим Србима па све до данашњих*

* Научни сарадник, Институт за политичке студије, Београд

** Рад је реализован у оквиру пројекта бр. 179009 Института за политичке студије
Београд, а финансира га Министарство просвете и науке Републике Србије.

дана издвојене су главне епигенетске, антрополошке, морфолошке и културне везе старих Срба са Србима данашњег времена.

Кључне речи: национални идентитет, политичке институције, сеобе, српске кнежевине, српске династије

Најједноставнија формула за развој државе и друштва у историји, политикологији и уопште у друштвеним наукама гласи да народ који поштује искуства, успомене и поуке својих предака уједно поштује и своје потомке. Овакво линеарно схватање историје у сагледавању геополитичке позиције Србије и државотворности и (дис)континуитета њеног националног идентитета потребно је на почетку двадесет и првог века ради успешног одређивања смерница за даљи развој државе и друштва у Србији у будућности. Оно је потребно и због чињенице да је Србија једна од ретких држава чије су надлежне институције дозволиле да неки од њених најважнијих културно-историјских споменика и камена-темељаца њеног националног и културног идентитета зарасту у коров или се претворе у јавне нужнике.¹⁾ Узроци за то не крију се само у неповољној геополитичкој позицији Србије, него и у негативној селекцији у стварању политичке и културне елите која је требало да одређује и обликује смернице националног идентитета у Србији од прве половине деветнаестог века до данас.

Идентитет нације заснива се на темељу њене традиције, историје, религије, језика, друштвених односа, националних политичких, културних, економских институција, обичаја, етничког порекла, територија, итд. Етничке групе и етнички идентитети су по свом постанку старије историјске појаве од нације као целовите националне заједнице и од националних идентитета као масовних колективитета који се изграђују у епохи Модерне и модерног друштва.²⁾ Ако прихватимо дефиницију да се етнички и национални

1) D. N. Petrović, „Umesto Savine kuće stočna pijaca“, *Vesti online*, 24. 07. 2011., <http://www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/152726/>; Танјуг, „Црква у Самодрежи поново претворена у јавни тоалет“ *Политика*, 10/06/2011., Београд, <http://www.politika.rs/rubrike/Hronika/Crkva-u-Samodrezi-ponovo-pretvorena-u-javni-toalet.lt.html>; *Блиц*, <http://www.blic.rs/Vesti/Hronika/259294/Crkva-u-Samodrezi-ponovo-pretvorena-u-javni-toalet>; „Црква Самодрежа“, <http://sr.wikipedia.org/sr-el/Самодрежа>

2) Petar Korunić, „Nacija i nacionalni identitet“, *Zgodovinski časopis* 57, 2003, 163-208, Ljubljana, 2003: Аутор полази од поставки да су првобитне етничке заједнице или етнице целовите етничке/људске заједнице утемељене на заједништву етноса, особитим вредностима и историјском континуитету и да имају особиту етничку свест (идентитет) и име под којим се препознају (етноним), и у чијем саставу могу да се налазе суб-етније и субетничке групе које деле њене темељне вредности и значајке.

идентитет изграђују као резултат „прохода ентитета“,³⁾ онда на примеру изградње етничког и националног идентитета државе Србије уочавамо да су главне одреднице националног идентитета у Србији почеле процесом заснивања српских кнежевина које су успоставиле државну канцеларију, институције уређења друштва, дипломатске односе и друге атрибуте државотворности у раном средњем веку. Успостављању првих српских кнежевина, а касније и прве српске средњовековне династије Немањић, претходиле су вишевековне сеобе појединих група и племена Срба са једне територије на другу и борбе за освајање, преживљавање, одбрану територија и стварање услова за успостављање државотворности. У средишњем делу Балканског полуострва на територији која им је одговарала по својим геоморфолошким и климатским одредницама, Срби су институционално означили и озваничили ту територију као државну и друштвену заједницу која им је пружала како друштвену тако и појединачну онтолошку сигурност, уточиште и инспирацију за даљи вишевековни развој друштва и државе и све оно што је државна заједница као облик колективног удруживања могла да им омогући као народу и појединцима. При томе поједини периоди у континуитету те државне заједнице доживели су, посматрано из линеарног историјског гледишта, своје врхунце у тринаестом веку када је први српски архиепископ и утемељивач српског права Растко Немањић (1169/1174-1236.), познатији као Свети Сава, почео да шири писменост и духовност, мир и економски развој по земљи и по одобрењу тадашњег римског духовног поглавара Папе и византијског цара и васељенског патријарха добио епитет „самодржац“ у званичним документима, што је био дослован превод византијског царског епитета „автократор“. Тиме је и званично била потврђена независност Србије као државе у међународном окружењу. Свети Сава је основао и српску православну аутокефалну цркву и архиепископију и поставио темеље правним наукама у држави објављивањем основног правног кодекса српске цркве *Номоканон* или *Крмчија Светог Саве*, који је у исто време „по Божјем праву“ био и врховни закон средњовековне српске државе.⁴⁾ Црквени документи, старославенска преведена или оригинална књижевност десетог, једанаестог и дванаестог века одиграли су не само

3) *Ibid.*: „Проход ентитета“ кроз систем идентитета „другога“ чија је околина (други идентитети, вредности и системи) увек комплекснија од идентитета „првога“

4) Сима Ђирковић, *Историја Срба, Књига прва*, Српска књижевна задруга, Београд, 1981, стр. 322, цитирајући С. Троицки, Р. Н. Шапов

пресудну улогу у евангелизацији, него и у укупном погледу на естетику, поетику и читав поглед на уметност, те на развој друштвених односа и свести у средњовековној Србији.⁵⁾ Уз то, у држави су постојали територијални облици народне самоуправе и децентрализације (области, жупе, крајишта, села, градови са додељеним аутономним правима), као и ћелијски облици колективног живота народа са својим устаљеним правима и обичајима демократске управе (катуни, сабори, задруге) и узајамности. Временом су се, у жупама испресецаној средњовековној Србији, формирале институције жупских и сеоских зборов, или „зборов себара“, и државних сабора. За те самоуправне форме било је карактеристично да су биле постепено подвргаване ауторитету централне политичке власти, односно како је јачала политичка и војна власт тако је централна власт поверавала главне управне и судске функције државним чиновницима и властелинима, односно овлашћеним носиоцима хијерархијске феудалне власти.⁶⁾ Међутим, један такав успостављени етнички и национални идентитет Србије од краја четрнаестог века па надаље насилно је прекинуо период отоманске турске колонизације територије Србије. Почетак колонизације Србије у том периоду временски се подудара са периодом интензивног економског и културног развоја најмоћнијих европских држава, изградње и надградње њихових националних идентитета и културних, економских и политичких капацитета, а понеке међу тим државама су и територијално проширивале своје границе. Период интензивног развоја појединих европских држава у средњем веку био је предуслов да оне од осамнаестог века надаље почну да изграђују модерне грађанске државе и нације. За разлику од тих развијених европских држава, процес изградње Србије као модерне

5) Boris Milosavljević, „Basic Philosophical texts in Medieval Serbia“, *Balkanica*, XXXIX (2008/2009), Балканолошки институт, САНУ, Београд: <http://www.scribd.com/doc/50118164/Balkanica-XXXIX-2008>: У Србији у доба Немањиха и деспота Стефана Лазаревића популарни текстови међу писменим људи била су дела „мудрих Хелена“ и захваљујући колекцијама изрека „мудрих људи“ и филозофа (*gnomae, melissae*) постојала су популарна и међу другим слојевима средњовековног друштва Србије. Посебно популарна су била дела и изреке Питагорејаца, Платонаца, Стоика, Епикурејаца, односно Сократа, Питагоре, Демокрита, Епиктета, Плутарха, Еурипида, Менандера и других античких филозофа и научника. О томе видети Сима Ђирковић, *Историја Срба*, стр. 218-220, стр. 226, стр. 292; 301, цитирајући Острогорски, *Автократор и самодержац*, Глас 141-148 (Сабрана дела IV), 323-327; Станоје Станојевић, *Свети Сава*, Херес, Београд, 1998. (фототипско издање из 1935.); *Сава Немањих – Свети Сава, историја и предање*, САНУ, Београд, 1976.; Андра Гавриловић, *Свети Сава – преглед живота и рада*, Биографски покушај, Београд, 1900.

6) Петар Матић, „Развој локалне самоуправе у Републици Србији“, *Политичка ревија*, 2006, vol. 5, iss. 3, стр.395

нације и државе у доба владавине Милоша Теодоровића, познатијег као Милоша Обреновића ((1780-1860.) у деветнаестом веку (владао од 1815. до 1839. и од 1858. до 1860. године) почео је и одвијао се паралелно са још увек важећим турским отоманским колонијалним политичким системом који је био наметнут Србији крајем четрнаестог века и који је током деветнаестог века још увек био на снази. При томе, на почетку деветнаестог века Србија је успостављана као модерна грађанска држава на начин да је покретача и главног борца за ослобођење Србије од тадашње отоманске турске власти војсковођу Ђорђа „Карађорђа“ Петровића (с.1762–1817.) издао Милош Обреновић у сарадњи са локалним турским владаром и дао да се убије, а затим добио титулу кнеза у земљи под патронатом колонизатора. Тај догађај био је преседан не само у дотадашњој историји ратовања у Србији, него и у дотадашњем устаљеном општеприхваћеном културном обрасцу елита и народа у Србији и у многим земљама у свету. Може се рећи да је такав начин доласка на власт и даље владавине Милоша Обреновића означио укидање ранијег вишевековног система друштвених нормативних вредности у Србији устаљеног од времена заснивања првих српских кнежевина до времена владавине династије Немањић. Такав прекид ранијег традиционалног културног обрасца у српској држави и друштву у првој половини деветнаестог века даље је проузроковао вишедеценијску негативну селекцију у изградњи и функционисању државног апарата и упоредо с тим и урушавање неких традиционалних незваничних народних и званичних политичких и економских институција у земљи. Као последица такве политике, упркос каснијим појединим успешним површинским резултатима изградње и надградње политичко-легитимног система државотворности Србије као модерне нације и државе током деветнаестог века, уследило је и урушавање дотадашњих готово свих важних елемената националног идентитета, што је оставило трага и осећа се и дан-данас у политичком и друштвеном животу Србије. Ако се проуче историјски принципи развоја државности и главне одреднице националног идентитета Србије кроз историјске епохе од првих забележених трагова људских заједница на територији Србије до данас, долази се до закључка да су неки преломни историјски догађаји од времена заснивања етногенезе Срба до данас били заснивање првих српских кнежевина на Балканском полуострву, заснивање државе Србије под династијом Немањић и аутокефалне цркве, писмености и осталих камена-темељаца националног иден-

титета у том периоду, затим колонизација Србије од четрнаестог до двадесетог века, заснивање модерне грађанске Србије у деветнаестом веку који се одвијао упоредо са слабљењем традиционалних институција Србије, све до стварања Југославије у двадесетом веку, губљења елемената независности Србије и стварања друштвеног и политичког система који дугорочно није поговдао одржавању њеног националног идентитета. Са сличним проблемима као што га има Србија суочавале су се готово све државе у њеном окружењу, што је у геополитичком погледу показало да је територијом и становништвом малим нацијама и државама на овим просторима врло тешко пронаћи одговарајуће политичке механизме који би им омогућили дугорочно и сврсисходно одржавање националних и културних идентитета. Иако је кроз историју генерално доказана слабост мањих држава да сачувају своје националне идентитете у процесу и мирних и немирних међународних интеграција, на примеру Србије уочава се да су турбулентни политички догађаји и укидање до тада важећег културног обрасца друштвених нормативних вредности на унутрашњој сцени Србије у првој половини деветнаестог века били један преломан тренутак у негативном смислу који је одредио судбину националног и културног идентитета модерне грађанске Србије.

ЗАСНИВАЊЕ НАЦИОНА ОД ПРАИСТОРИЈСКЕ ДО АНТИЧКЕ СРБИЈЕ

Да би се дефинисало стварање националног и културног идентитета Србије кроз историју потребно је да се анализирају први трагови у процесу историјске идентификације и конструкције националног идентитета Срба. Значајне климатске, геофизичке и морфолошке промене које су се одиграле у праисторијском бакарном, бронзаном и гвозденом историјском добу покренуле су процес дуготрајних сеоба праисторијских људских заједница и праисторијских животиња у периоду од 35.000 до 12.000 године пре Христа. У том периоду су због климатских непогода, болести и потраге за храном и територијом проходним путевима дуж евроазијског простора почеле да се крећу многобројне групе људи и да насељавају одређена географска подручја. Тако је дошло до првих великих сеоба народа из лесних степа око река, мора и језера у Азији и источној Европи преко лесних зона као широких путева

обраслих тундром и тајгом према истоку у мањем обиму и према северозападу, западу и југу европског континента у већем обиму.⁷⁾ Према Библији и осталим древним светским светим књигама и предањима неколико хиљада година пре Христа људи нису били подељени на расе. На основу записа о Великом Потопу у Првој књизи Мојсијевој у Старом Завету у Библији, Епа о Гилгамешу, старих ведских, месопотамијских, античких, полинезијских, кинеских, јужноамеричких, северноамеричких и многих других светских записа, митова и усмених предања о великим поплавама у Индији и у Западној Азији где су људи живели после изградње Вавилонске куле⁸⁾ поједини научници су повезали древне народе Анарсани, Србинда и древна сарматска и скитска племена која су живели у долини великих индијских река са неким од народа описаних у тим списима. Поједини антрополози и историчари, санскритолози на основу проучавања древног списка *Pug Veda* и осталих древних светих индијских записа из периода од неколико хиљада година пре нове ере и на основу топономастике на подручју данашње Индије уочили су мноштво топонима са изразом „Срб“ или „Срби“ и етимолошку истоветност или сличност између мноштва речи које означавају породицу, родбину и родбинску и друштвену хијерархију у старом санскритском и српском језику.⁹⁾ То-

7) Dragoslav Sreјović, „Kulture stariјeg i srednjeg kamenog doba na tlu Srbije“, *Istorija srpskog naroda I*, Srpska knjiјevna zadruga, Beograd, 1994., <http://www.rastko.rs/arheologija/sreјovic/dsreјovic-paleolit.html> и Драган Боснић, *Србија на извору*, Интерсистем, Београд, 2007, стр. 28-38: У том дугом временском периоду древне људске заједнице, мамути и друге праисторијске животиње кретали су се из лесних степа река Дон и Волга и других река и притока око Каспијског, Бајкалског језера, Црног и Азовског мора и Кавкаских планина у данашњој Русији преко лесних зона као широких путева обраслих тундром и тајгом према средњој Европи, карпатским и родопским планинама, панонској низији и даље према дубини европског континента. Обим, интензитет и брзина сеоба ових прастарих људских заједница могу да се објасне специјализацијом тих заједница у групном лову на мамуте и остале праисторијске животиње у чему оне нису имале премца на подручју тадашње Европе.

8) John C. Whitcomb Jr., Henry M. Morris, *The Genesis Flood: The Biblical Record and Its Scientific Implications* Baker Pub Group, 1979

9) Arthur Anthony McDonell, *A Practical Sanscrit Dictionary*, Digital Dictionaries of South Asia, p. 351, <http://dsal.uchicago.edu/cgi-bin/romadict.pl?query=surabh&display=simple&table=macdonell>; Pokorny, <http://indo-european.info/pokorny-etymology-dictionary/word/eng/swallow>; Emile Burnouff, *Essai sur le Veda*, Paris, 1863.; Александар Фомич Вељтман, *Атила и Рсучја IV и V века*, <http://www.scribd.com/doc/8123521/-IV-V->; Lorenz Surowiecki, *Über die Abkunft der Slawen nach Lorenz Surowiecki*, 1828; X. Шустер-Шевц [H. Schuster-Šewc] Попекло и историја етнонима Serb, „Лујички Србин“, <http://www.rastko.rs/rastko-lu/jezik/hsuster-srbin.html>; Драшко Шћекић, *Сораби - Историјонис*, Сфарнос - Тимор, Београд-Подгорица, 1994. : У *Pug Veda* и другим старим ведским записима забележен је као један од вођа народа Србинда и тај израз се понавља и као израз за већу скупину народа Србинда, а изрази као „сербх“, „сурабхи“ и друге речи санскрит-

пономастика из подручја долина река Инд и Ганг, Кавказа, Каспијског језера, Црног мора (базена реке Волге), Карпата, Родопа, долина река Нил, Тигрис и Еуфрат и Грчке, северне прибалтичке, средње и северозападне Европе и области Подунавља и јужног планинског масива на данашњој територији Србије, као и археолошки налази, етимолошки трагови у древним језицима с ових простора, антрополошки и етнографски елементи, културни обичаји и записи античких грчких и римских, византијских и осталих историчара заиста сведоче о постојању древног и популационо великог народа Срби, Серби, Себи, Сери, Сераби, Сорби, Сјарби, Сибири, Сибрини, Сораби, Зорби, Серблои, Сабири, Сабини, Сарбени, Суеби, Сурби, Сури, Серви, Серди, Сарди (Арди), Соробати, Саромати, Сармати, Сорди, Сордиски, Сердани, Скити и Склавини, како су све били означавани, на овим просторима.¹⁰⁾ Према Старом Завету у Библији, Ноје, његова жена, три сина Сим, Хам и Јафет и животиње су у барци преживели Велики потоп у околини кавкаске планине Арарат крај Каспијског мора и потомци Нојиних синова су били подељени на генеалогско стабло народа насељених по различитим крајевима света. Према тим предањима, као и према Хроникама Летописца Нестора Кијевског *Повест времених љет* из дванаестог века Симови синови су отишли на источну страну, Хамови синови на јужну, а Јафетови на запад и северне стране. Тако-

ског језика означавају у неколико изведеница „вођу“, „храброг, слободног, одважног човека“, „народ исте крви“ или „страх од Бога“. У руском и сродним индоевропским језицима произашлим из санскритског језика префикс или израз „Срб“, „Србин“ и „Срби“ превод се као израз „велики народ исте крви и језика“, односно као именице „род“, „породица“, „брат“, „браћа“, „својта“, „пријатељ“, „ратник“, „војник“, „јунак“, „господар“, „сила“, затим глаголи „сркати, гутати (мајчино млеко)“, придеви „моћан“, „слободан“, „одважан“ и слично. Лингвисти су пронашли сличности и у неким речима српског и древног персијског, јеврејског, јерменског, грчког, латинског, келтског и германског језика.

- 10) Mavro Orbini, *Kraljevstvo Slavena*, <http://www.zasve.net/biblioteka/sloveni/Kraljevstvo%20Slavena.pdf>: У ту теорију уклапају се и записи историчара Мавра Орбинија који је у својој књизи *Краљевство Словена* 1601. године писао да су Срби и остали Славјани били пореклом од Нојева сина Јафета и да су насељавали две стотине покрајина од Азије до Европе или историчара Јована Рајића који је писао да су страни историчари српско име извели из имена реке Зебрис (или Себрис, Сербица) која тече између река Еуфрат и Тигрис. Такође видети „О пореклу имена Србин“, http://www.filg.uj.edu.pl/~wwwip/postjugo/texts_display.php?id=436; Relja Novaković, *Srbi - ime Srbi kroz vreme i prostor*, IPA Miroslav, Beograd, 1993, Миодраг Милановић, *Стари српски век*, Vandalija, Beograd, 2008; Јован Деретић, *Античка Србија*, Темерин, Србија, 2000; Нико Жупанић, *Срби Плинија и Птоломеја*, Зборник радова посвећених Јовану Цвијићу, Државна штампарија Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, Beograd 1924; Момир Јовић, *Срби пре Срба*, <http://www.scribd.com/doc/14426267/Momir-Jovic-Srbi-Pre-Srba>; Гвозден Вукашиновић, *Корнелије Тацит о Србима*, <http://www.scribd.com/doc/56281028/2008-Kornelije-Tacit-o-Srbima-Gvozden-Vukašinović>

ђе према *Руској хроници* кијевског летописца Нестора Часног¹¹⁾ и према старој чешкој *Далимилској хроници*¹²⁾ словенски народи, односно Иљурци, (Илири и Лухитаји, тј. Луги и Лехи), међу њима Моравци, Чеси, Хрвати (Бели Хорутани) и «Serebъ» (Срби) спадају у индоевропске народе који потичу од племена Нојиног сина Јафета. Према записима летописаца и хроничара Теофана Исповедника (с.758–817) и Нестора Часног Кијевског (1056-1114.) стари Срби као један од народа потомака Нојевог сина Јафета су у својим сеобама дошли из земље „Сенар“ (Мезопотамије) у долину реке Дунав, или у долину реке Истар или Фижн, како су Дунав називали хроничари из времена владавине Римског царства.¹³⁾ У почетни параметар проучавања прапостојбине Срба и тока њихових дуготрајних сеоба на подручје данашње Србије уклапа се сличност етникума, личних имена и презимена, речи које означавају породичне везе и осталих речи у старом санскритском језику са српским језиком, као и сличност руског, белоруског, украјинског и осталим сродних језика из групе индоевропских језика са српским језиком и велика сличност писама, народних песама и народних ношњи из тих крајева са српским писмом, народним песмама и ношњама. Чак се и траса распрострањања сарматских субпонтских флорних елемената из црноморско-каспијског подручја, средњеевропског, карпатског, родопског и јужнобалканског подручја топографски готово идентично поклапа са топономастичким и етимолошким ознакама на путу сеоба старих сарматских и скитских племена из долина мезопотамијских река Еуфрат и Тигрис, обале Црног и Азовског мора и Каспијског језера преко севера и средишњег дела Европе и Подунавља на подручје Балканског полуострва.¹⁴⁾ Са

11) Nestor of Kiev, *The Russian Primary Chronicle, Laurentian Text*. Trans. and Ed. by Samuel Hazzard Cross and Olgerd P. Sherbowitz-Wetzor, Cambridge, MA, The Mediaeval Academy of America, 1953

12) Kapitola 1: “Ot Babylonske veze a o sedmidcad jayzczich“, (25), (30); Kapitola 2: „O potatce jazyka ceskeho“ у *Nejstarsi ceska rymovana kronika tak receneho Dalimila*, <http://www.scribd.com/doc/47305208/Dalimilova-hronika>

13) Драшко Шћекић, *Сораби - историјис*, Саборна сфера, 3, Сфаирос Тимор, Београд Подгорица, 1994., <http://www.scribd.com/doc/23856582/Sorabi-Draško-Šćekić>, цитирајући Теофана Исповедника

14) Милован Р. Гајић, „Флорни елементи флоре СР Србије“, *Вегетација СР Србије 1*, (Ур.) *Сарић М.* САНУ, Београд, 1984, стр. 317-397; Павле Фукарек, „Најстарија вегетација у Европи“, *Борба*, 12. јуна 1971. Београд, цитирајући Павле Фукарек, Душан Миљиншек и Живојин Миљин: Установљено је да су се због климатских и других промена у праисторији на подручју данашњег Балканског полуострва такође распостирани и сарматски субпонтски флорни елементи из еупонтског флорног подручја северног дела Кавказа, северног дела Црног мора, ушћа река Волга и Дон у Каспијско језеро и његове

набројаним јасно утврђеним топономастичким, археолошким, лингвистичким, антрополошким, етнографским, геоморфолошким и климатским одредницама правца и обима сеоба старих Срба подударају се и заједничке карактеристике грнчарије, кремног оруђа и других предмета из праисторијских археолошких налазишта људских заједница на овој територији.¹⁵⁾ У многобројне научне доказе о сеобама и трговачким везама народа са поменутих подручја и народа на Балканском полуострву пре и за време античке Србије и за време владавине Римског царства на овим просторима уклапају се и истраживања археолога, етнолога и антрополога Драгослава Срејовића, Стојана Димитријевића, Јована Цвијића, Петра Влаховића, Николе Милошевића и других научника у Петничкој пећини код Ваљева, Преконошкој пећини код Сврљига, Злотској пећини, пећини Рисовача, пећини под Јерининим брдом и другим археолошким налазиштима палеолитских, неолитских и енеолитских друштвених заједница на територије данашње Србије.¹⁶⁾ Према свим овим археолошким, лингвистичким и антрополошким истраживањима српске племена-пред-етније са нуклеусом у Подунављу и у планинском делу Балканског полуострва јужно од Дунава спојиле су се са српским племенима са других географских простора у периоду пре, за време и после владавине Римског царства на Балканском полуострву и створиле прве државне заједнице српске кнежевине на основу вишевековног живота у некој врсти сеоских задруга¹⁷⁾ са сложним и солидарним члановима породица и задруга којима су на челу били најспособнији најмудрији људи – жупани, архонти или кнезови. На основу проучавања археолошких налазишта Лепенски Вир, Старчево и Винча на реци Дунав у Србији и Тартарија на реци Мурес у Румунији научници су установи-

западне обале преко подручја које одговара некадашњој римској провинцији Мезија у данашњој Румунији и панонској низини крај реке Дунав.

- 15) Dragoslav Srejić, „Kulture starijeg i srednjeg kamenog doba na tlu Srbije“, *Историја српског народа I*, Српска књижевна задруга, Београд, 1994.; Драган Боснић, *Србија на извору*, Интерсистем, Београд, 2007, стр. 28-38: Пресушивање некадашњег Панонског мора оставило је иза себе плодну земљу „чрнозем“ и на простору Бачке и Баната пронађени су остаци некадашњих мамута и ловачких логора са кременим оруђем која показују на сличног кременог оруђа пронађеног у тим логорима у лесној равничарској Војводини, као и у сличним налазиштима у ободу Карпатског базена од Словачког рудогорја, Трансилваније, као и простора Балканског полуострва јужно од реке Дунав.
- 16) Сима Ћирковић, *Историја српског народа, Књига прва*, стр. 11, цитирајући Драгослав Срејовић, *Лепенски Вир*, стр. 141-150 и Zagorka Letica, „Ensevelissement et les rites funéraires dans la Culture de Lepenski Vir“, *Valcamonica Symposium* 1972
- 17) Florit Curta, *The making of the Slavs: history and archaeology of the Lower Danube Region, ca. 500-700*, Cambridge University Press, 2001

ли да су праисторијске друштвене заједнице на територији Србије биле не само културолошки него и популационо јединствене, односно да је становништво које је од 5.300 године пре нове ере живело у насељима Лепенски Вир, Винча и Старчево на реци Дунав и у насељима на реци Тиси на територији данашње Војводине и реци Гружи у данашњој Шумадији, а затим и у другим насељима на територији од данашњег Ђердапа, Баната, Бачке и Срема до Косова и Скопске долине стварало аутохтону културу, јер је та култура, баш као и тадашња култура на подручју Апенинског полуострва и Западног Медитерана била окружена широким појасом „ничије земље.“¹⁸⁾ У овој временској фази је на простору ужег појаса Подунавља, Косова и јужног Поморавља дошло до формирања сеоске породице као неке врсте претече сеоске задруге.¹⁹⁾ На основу проучавања скелета из древног налазишта Винча и других археолошких налазишта, археолози Софија Давидовић Живановић и Милоје М. Васић уочили су идентичност епигенетских, антрополошких, морфолошких и културолошких карактеристика Винчанца са претходним аутохтоним становништвом кромањонских одлика из Лепенског Вира и других древних насеља на подручју Панонске низине, као и са становништвом из каснијих српских средњовековних некропола, што је навело археолога Софију Давидовић

18) Драгослав Срејовић, „Кад смо били културно средиште света“, ТИА Јанус, Ars libri и Кремен, Београд, 2001, Библиотека Лавиринт, Књига 10; Сима Ћирковић, *Историја српског народа*: Пронађени докази о праисторијском „винчанском писму“ у периоду Винча-Тордош, оружје, посуђе, ритуалне вазе, фигуре плодности и нажит од глине, камена, кости и других материјала показују да је у насељима била развијена специјализација послова као што су пољопривреда, ткалство, трговина, рударство и различите врсте заната. Међу праисторијским насељима прво се издваја фаза старијег неолита Протостарчево (5300-4800.г.п.н.е.) у којој је било доминантно заснивање насеља Лепенски Вир у коме су се односи заснивали на солидарности, једнаким правима и обавезама свих чланова породице, као и на поштовању друштвене хијерархије, посебно старијих људи-ауторитета у насељу, религије (божанстава-ауторитета у облику малих камених статуа) и природне околине насеља. Након прелазне фазе средњег неолита Старчево (4.800-4.400.г.п.н.е.), о којој сведочи налазиште насеља Старчево крај Панчева, наступила је фаза млађег неолита Винча-Тордош (4.400-3.800.г.п.н.е.) у којој се неолитска земљорадничка култура на врхунцу развоја простирала на подручју од насеља Винча на реци Дунав до насеља Дивостин крај реке Груже. Финална неолитска фаза Винча-Плочник (3.800-3.200. г.п.н.е.), у чијем епицентру је било подручје данашњег Прокупља и која се простирала од насеља Вршац и Винча преко Крагујевца и Косовске Митровице до Приштине била је карактеристична по примитивној земљорадњи, вађењу минерала из земље и обичајима облепљивања земљом колиба од прућа и сламе, религији, грнчарству и ликовној уметности.

19) Драгослав Срејовић, „Култура млађег каменог доба на тлу Србије“, *Историја српског народа I*, Српска књижевна задруга, Београд, 1994.: У овој фази је уједно и земљиште постало неотуђиво власништво, а село са припадајућим земљиштем је чинило једну велику друштвено-привредну ћелију са појединим локалним особеностима у начину привређивања и широј размени добара.

Живановић да закључи да се наведене карактеристике старосрпског (староседелачког) становништва могу пратити кроз све исто-ријске периоде све до периода садашње културе српског становништва на истом подручју.²⁰⁾ О аутохтоном народу из винчанске културе на подручју данашње Србије сазнаје се даље у у вековима који су уследили у историјским документима у којима је називан, међу осталим називима, народ Трибали. Трибали или Тривали, како су понекад називали, заједно са Трачанима (Рачанима) и Мезима из јужног дела Србије и данашње Бугарске били су део аутохтоног народа који је насељавао читаву северну страну реке Дунав у Војводини и Румунији.²¹⁾ У историји се о староседелачком народу Балканског полуострва, односно о Трибалима-Трачанима или Илирима како су такође много пута називани, највише зна преко царства Сарабија, које се протезало, како се помиње у старим ведским записима и записима Су-Ан династије, све до подручја западно од Индије у другом веку пре Христа. Након тог периода старосрпски Трибали се помињу и по свом војсковођи Сербо Макеридов, односно Хераклу, „Богу Сербона“ или Асуру како је поменут у Старом Завету у Библији,²²⁾ затим, како тврде неки историчари, по његовом сину Илиону, оснивачу града Троје по коме се се то подручје и становништво касније почело називати Илири, односно Илирија,²³⁾ и, према тврдњама историчара, и по њиховим потомцима краљу Фи-

20) Софија Давидовић-Живановић, „Прилог проучавању односа Сармата и Словена“, *Mementa Archaeologia et Eruditiva*, Akademija Nova, Пешић и синови, Београд, 1999. године, стр. 30-44, цитирајући Маркотић и Шапман. Такође о истој теми видети Radivoje Pesic, „On the scent of Slavic autochthony in the Balkans“, *Casopis Matice Iseljnika Srbije Zavicaaj*, Beograd, Godina XXXVI, Maj-August 1989; 344-347; pp. 77-79

21) Сима Ћирковић, *Историја српског народа*; Драгослав Срејовић, „Кад смо били културно средиште света“

22) Pricot de Sent Mari, *Les Slave Meridionauh*, Armand Le Shevalir, Paris, 1874. godine, Јован Деретић, Александар Велики – цар српски, <http://www.scribd.com/doc/13864096/Jovan-Deretic-Aleksandar-Veliki-Car-Srpski>; Миодраг Милановић, Стари српски век, Vandalija, Beograd. 2008.

23) Радивоје Пешић “Трагом аутохтоности Словена на Балкану”, 2003.: Ионис Касиус, писац *Римске историје* из 2. века после Христа, помиње Србе као народ старе Илирије. Такође видети Јован Деретић, цитирајући Плутарха из књиге *Plutarh*, “Slavni likovi antike”, II, Matica Srpska, Novi Sad, 1987., Гвозден Вукашиновић, *Корнелије Тацит о Србима*, <http://www.scribd.com/doc/56281028/2008-Kornelije-Tacit-o-Srbima-Gvozden-Vukašinović>; Тацит у свом делу *Историја* (Historiae, 105.) изједначава Србе са Сарматима, односно помиње их као искључиво један народ на огромној територији Сарматике („Sarmatarum ac Sueborum gentes“) и као непријатељске одреде војсци Римљана, предвођене са два краља Сueba – Сиди и Италијем и у њих убраја Венде или Лужичке Србе, становнике Норикума, односно данашњег Аугсбурга, староседиоце Виндобоне (Беча), Рашане, Трачане, становнике Паноније, Далмације, Дачане, Илире, Мезе, Јазиге, Роксолане, итд.

липу и цару Александру Великом (Александру Македонском) који се појављују вековима касније у племену Трибала.²⁴⁾ Према записима историчара и биографа Плутарха (с.45.-с.120.) и других античких историчара цар Александар Македонски је Србима „за њихову храброст и верност“ доделио многе земље од Јадранског до Балтичког мора.²⁵⁾ О античким Србима оставили су оригиналне историјске записе и Хекатеј, Демостен, Платон, Херодот, Плиније Старији, Птоломеј, Касиус, Тацит, Страбон, и многи други антички грчки и римски историчари и географи.²⁶⁾ Пошто су скупине Срба географски биле удаљене једне од других великим просторствима везивао их је њихов заједнички језик, али не и политичко јединство. На Балтику и у старој Скандинавији (Норманији, односно на древном „српском кимбријском полуострву“ како га је означавао историчар Александар Вељтман) стари Срби су били изградили насеља, просвету и развили трговину коју су са трговцима са Балканског полуострва обављали преко градова на Црном мору и Дунаву.²⁷⁾ Међутим, због честих и интензивних борби са суседним

24) Јован Деретић, *Александар Македонски, Велики краљ-цар српски*: Руски цар Петар Велики је повезивао Србе са временом владавине Александра Македонског. О томе видети у Ruski car Petar Veliki, *Gramata Srbima*, 3. marta 1711. godine. О записима о Александру Македонском такође видети Plutarh, *Slavni likovi antike*, II, Matica Srpska, Novi Sad, 1987., Миодраг Милановић, *Стари српски век*, Vandalija, Beograd, 2008.

25) Plutarh, *Slavni likovi antike*, Миодраг Милановић, *Стари српски век*, Јован Деретић, Александар Македонски, Велики краљ-цар српски

26) Миодраг Милановић, *Стари српски век*, Јован Деретић, Александар Македонски, *Велики краљ-цар српски*; Реља Новаковић, *Срби и рајске реке: библијске "Четири рајске реке" и кавкаско-еуфратски Срби*, Словенски извори, Мирослав - Супра либрос, Панчево, 1995.; Сима Лазин Лукић, *Кратка повјесница Срба од постанка српства до данас*, <http://www.scribd.com/doc/14757231/Simo-Lukin-Lazic-Kratka-Povjesnica-Srba>; Нико Жупанић, *Срби Плинија и Птоломеја*, Зборник радова посвећених Јовану Цвијићу, Државна штампарија Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, Београд 1924, Момир Јовић, *Срби пре Срба*, <http://www.scribd.com/doc/14426267/Momir-Jovic-Srbi-Pre-Srba>; Стојан Бошковић, *Балканска питања, 1886-1905*, Штампарија Краљевине Србије, Београд, 1906.

27) Александар Вељтман, *Атила и Русија*, Павел Шафарик, *О пореклу Словена - по Лоренцу Суровјецком*, (прев. Стојанка Чекеревач), 1823, Архив Војводине Нови Сад - Словенски институт Нови Сад, 1998., <http://www.scribd.com/doc/2868779/>-, такође видети Радомир Пешић, *Оптукујем ђутањем - Записи и предавања (1982 -1992)*, Пешић и синови, Београд, 2001., стр. 24-25: <http://www.scribd.com/doc/46958335/Radivoje-Pesic-Optuzujem-Cutanjem>; Миодраг Милановић, *Стари српски век*, Jarl Charpentier, „The Original Home of the Indo-Europeans“, Bulletin of the School of Oriental and African Studies, Vol. 4, Iss. 1, 1926, pp. 147-170: Под називима сарматских и скитских племена Роксолани и Аорси (Арси или Раши), Алани, Јелини, Анти, Јазиге, Срби, Серби, Зерби, Склавини, Себи, Сабини, Сери, Серви, Серблони, Сербљи, Сабири и уз понеке забуне бележени и као Венди, Вандали или живели су на подручју северне Европе (на скандинавском некада званом „кимбријском“ полуострву), севернозападне, средње, источне Европе, некадашње Месопотамије, Карпата, Родопа, Црног и Каспијског мора и били

народима на овом подручју временом су се припадници старосрпског народа раселили са ове територије према југу, југозападу и југоистоку европског континента, односно према тадашњој „Белој Србији“ (Лужички и Полапски Срби, Љутице, Рујанци, Боји или Бојки) и Карпатима.²⁸⁾ Један део тог старосрпског народа који то није успео да уради остао је одсечен од своје етничке матице и временом је нестао, односно дошло је до његове асимилације у околне народе. Правац и обим ових давних сеоба доказују и етногенетске и физичке антрополошке одреднице предака данашњих Срба које доказују мешање претежно балканског (илирског) аутохтоног динарског и подунавског становништва и претежно словенског становништва са мање заступљеним процентом старохеленског и романског становништва и становништва досељеног из правца источног Медитерана или²⁹⁾ из Скандинавије³⁰⁾ (Норманије), Балтика и средње Европе.³¹⁾ Међутим, још увек су недовољно истражене чињенице везане за узроке, смерове и временске одреднице ових сеоба. Геоллингвиста Марио Алинеи је један од низа научника који је проучавањем топонимских назива на словенским језицима и начина градње насеља на Балканском полуострву уочио значајну сличност у траговима развоја металургије међу Словенима на овом подручју који досежу све до Анатолије и истакнуо извесност њиховог живота на Балканском полуострву вековима пре претпостављеног насељавања Словена на Балканско полуострво у такозваним „Великим сеобама“ Словена, Авара и Хуна на Балканско полуострво у шестом и седмом веку.³²⁾ Резултати истраживања овог

повезани трговином са доњим Подунављем, целом територијом балканског полуострва, Тесалијом, микенском и критском културом и на истоку са Малом Азијом.

- 28) Сима Лазин Лукић, *Кратка повјесница Срба од постанка српства до данас*, <http://www.scribd.com/doc/14757231/Simo-Lukin-Lazic-Kratka-Povjesnica-Srba>.
- 29) Мавро Орбини, *Краљевство Словена*: Ове тврдње још нису довољно изучаване, јер првих две стотине страница ове књиге које се односе на државне заједнице Срба из времена пре владавине Римског царства још увек нису потпуно преведене и доступне широј научној јавности у Србији.
- 30) Александар Фомич Вељман, *Атила и Рисуја IV и V века* <http://www.scribd.com/doc/8123521/-IV-V->
- 31) Александар Вељман, *Атила и Рисуја IV и V века*, Marijana Perić et al., „High-Resolution Phylogenetic Analysis of Southeastern Europe Traces Major Episodes of Paternal Gene Flow Among Slavic Populations“, *Molecular Biology and Evolution*, vol. 22, no. 10 (October 2005), pp. 1964-1975; “Distribution of European Y-chromosome DNA (Y-DNA) haplogroups by country in percentage”, http://www.eupedia.com/europe/european_y-dna_haplogroups.shtml.
- 32) Mario Alinei, *Origini delle Lingue d'Europa*. Vol 1: “La teoria della continuità”, Il Mulino, Bologna, 1996.; Vol 2: “La continuità delle principali aree etnolinguistiche dal Mesolitico

научника су подударни са оригиналним записима хеленских, римских, византијских, словенских, јерменских и других историчара и са истраживачима периода од праисторије до средњег века, као и са резултатима истраживања неких српских палеолингвиста, етнолога и историчара према којима је један део Словена са севера и истока Европе прешао са Аварима и Хунима 519-520. године реку Дунав и придружио се старим Србима, који су живели на Балканском полуострву.³³⁾ Према *Карловачком родослову и Хроникама* Летописца Нестора Кијевског, један део старих Срба доселио се на обале реке Дунав на Балканско полуострво из некадашње Мезопотамије, односно земље „Семар“ пре појаве хришћанства на овим просторима и веровао је у бога воде Дагона.³⁴⁾ Међутим, за разлику од прибалтичких Словена, односно полапских Срба „Сербета“ о којима је писао историчар Хелмолд у својој *Хроници о Словенима* из дванаестог века, међу старим Србима на Балканском полуострву је постојала својеврсна аналогија са хришћанством – један Бог, али у три лица и она, насупрот увреженом мишљењу није била пантеистичка већ монотеистичка уз елементе поштовања култа предака и природних појава.³⁵⁾ Тако међу њима није био познат пангански бог Дажбог, познат и као Сварожић, који се помиње само у две народне приповетке као противник хришћанског Бога, а такође у народу није био устаљен ни култ бога Перуна као код неких дру-

all'eta del Ferro", Il Mulino, Bologna, 2000. Видети такође Mario Alinei, *An alternative model for the origins of European peoples and languages : The Continuity theory*, "Le radici prime dell'Europa : Stratificazioni, processi diffusivi, scontri e incontri di culture", 27/28 ottobre 1999. Milan, Italy.

- 33) Миодраг Милановић, *Стари српски век*, такође видети дело француског антрополога Eugene Pittard, *Les Peuples des Balkans*, Paris, 1920. и Стојан Бошковић, *Балканска питања, 1886-1905*, Штампарија Краљевине Србије, Београд, 1906.: Према антропологу Миодрагу Милановићу и историчару Стојану Бошковићу, процес сеоба племена Словена и Хуна дуго је трајао до њиховог доласка до реке Дунав у шестом веку нове ере, када су прешли ту реку и населили се јужно од ње на подручју Балканском полуострва где су већ живели племена Трибали.
- 34) Реља Новаковић, *Срби и рајске реке: библијске "Четири рајске реке" и кавкаско-еуфратски Срби*, Библиотека Словенски источници, Супра либрос, Панчево, Мировислав Београд, 1995.
- 35) Радивоје Пешић, *Велеска књига*, Пешић и синови, Београд, 2000, стр. 69-70; J. Rajić: *Istorija...*, 1794/1795, knj. I, str. 19, Владимир Ћоровић, *Историја српског народа*, Књига Прва, Глас српски, Арс либри, Бања Лука, Београд, 1997. године: Граматолог и палеолингвиста Радивоје Пешић у свом изучавању Винчанског писма из периода Винчанске културе и опште историје Словена дошао је до закључка да предхришћанска религија Словена, насупрот општеприхваћеном мишљењу, није била пантеистичка већ монотеистичка, односно да је у њој била присутна својеврсна аналогија са хришћанством – један бог, али у три лица. О томе је својевремено писао и саски историчар Хелмолд у својим описима обичаја некадашњих прибалтичких Словена и полапских Срба.

гих припадника словенских народа.³⁶⁾ Поједини историчари покушавају да пронађу везу између оснивања првих српских кнежевина у граду Рас у Рашкој у данашњој Србији на основу топономастике и хидронима у прапостојбини старосрпских племена који су живели на кавкаској планини Арарат на којој је извирала река Арас (грузијски „Рашки“; грчки „Αραχες“) и уливала се у Каспијско море,³⁷⁾ као и на основу архитектуре цркве Светог Петра и Павла у Расу.³⁸⁾ Град Рас, који је био изабран за седиште првих српских кнежевина у раном средњем веку, изграђен је на реци Рашка код Новог Пазара на темељима древног античког града Арс (Arsa, Aisa са значењем „река“, односно „вода која тече“), из чијег назива је касније изведен хороним Рас. Интересантно је да се и овај хороним (хидроним) Арс или Рас, како је приметио византијских историчар Прокопије,³⁹⁾ у топографији на било којем подручју у свету на којем су се у прошлости кретали или живели Срби, увек појављивао уз топоним или хороним Сорб.⁴⁰⁾ У прилог антрополошкој и културолошкој повезаности топонима и хоронима Арс, Рас и Сорб гово-

36) Петар Ж. Петровић, „О Перунову култу код Јужних Словена“, *Гласник Етнографског института САНУ*, Вол. 1, Бр. 1-2, САНУ, Београд, 1952. године.

37) Реља Новаковић, *Срби и рајске реке: библијске „Четири рајске реке“ и кавкаско-еуфратски Срби*, Словенски извори, Мирослав - Супра либрос, Панчево, 1995.: Многи српски али и страни историчари, антрополози и археолози повезују име кавкаске митске реке Арас (Рашки) са именом ране средњовековне престонице Рас изграђене на реци Рашка у Рашкој, једној од првих српских кнежевина на Балканском полуострву. (Етимолошку и топографску везу Аорс, Рас и Сорб код Срба помињали су и антички грчки и римски извори (lat. „sorbus“ – црвен, рус) и византијски историчар Прокопије, док се сличан податак о старој српској кнежевина на притоци реци Дњепру реци Рашка близу Кијева може пронаћи у записима античког историчара и географа Херодота.)

38) Јован Беретић, *Културна историја Срба*, Народна књига, Београд, 2005: Основа цркве Светог Петра и Павла у Расу има ротонду у облику четворолиста што је сличан начин градње цркава у Грузији и Јерменији.

39) Iaroslav Lebedynsky, *Les Sarmates: Amazones et lanciers cuirassés entre Oural et Danube*. Editions Errance, Paris, 2002: Забележено је и да је древни назив мордвинске групе индоевропских језика за реку Волгу био скитски хидроним Ра (Rha), древни ирански и санскритски назив за митску реку Рања и Раша, као и да је првобитно значење те речи било „река, влага, вода, роса“ (Procopius, *De aedificiis*, IV 4.) Владимир Ћоровић, *Историја српског народа*, Књига Прва, Глас српски, Арс либри, Бања Лука, Београд, 1997. године; Миодраг Милановић, *Стари српски век*: Теофан Исповедник је у свом делу *Хронографија* написао: „Предвођени женом њиховог умрлог владара, 520. године 100.000 Срба дошло је на Балкан, где су и наставили да живе.“ (Jovan Rajić, *Istorija raznih slavenskih narodov naipače Bolgar, Horvatov i Serbov...vo svet istoričeski proizvedenaja Joannom Raičem*, V Viene 1794. (map Relja Novaković, *Srbi - ime Srbi kroz vreme i prostor*, Beograd, 1993.) Радивоје Пешић, *Велеска књига*, Пешић и синови, Београд, 2000, стр. 69-70; J. Rajić: *Istorija...*, 1794/1795, knj. I, str. 19, Владимир Ћоровић, *Историја српског народа*, Књига Прва, Глас српски, Арс либри, Бања Лука, Београд, 1997.

40) „Names of the Serbs and Serbia“, http://en.wikipedia.org/wiki/Names_of_Serbia#Rascia, видети Procopius, *De aedificiis*, IV 4.

ри и назив сарматскосрпских племена Аорса и Рашана или Раса, за које је историчар Павел Шафарик писао да су били најстарије племене старих Срба, и Роксолана који су били смештени у подручју Дњепра, североисточних Карпата, реке Серпе која утиче у реку Волгу у давној руској покрајини Сербухов и Сербанији насељеној у прошлости Брђанским Србима у подрењу река Дњепар и Волга.⁴¹⁾ Стара сарматскосрпска (касније руска) кнежевина први пут је примила хришћанство у првом веку после Христа када је апостол Андрија (Андреј) Првозвани, светац и заштитник рибара, допловио у место Херсонес на Криму рибарским бродићем и почео да покрштава људе из тог подручја. У истом веку он и остали апостоли, међу којима и ученик Светог Петра Тит основали су у Сирмијуму (данашња Сремска Митровица) Панонску епископију и покрштавали људе на подручју Балканског полуострва.⁴²⁾ Вековима касније ове кнежевине су постале поново повезане путем хришћанства у деветом веку након што је кнез кијевске црноморске кнежевине Владимир Светиславић (958-1015.) примио хришћанство, односно када су браћа мисионари Тирил и Методије из Цариграда почели да покрштавају народ старе сарматскосрпске, односно кијевске црноморске кнежевине путем који се настављао на вековима раније успостављену трговачку трасу Црно Море-Карпа-

41) Стојан Бошковић, *Историја света: за народ и школу*, Књига Прва, Историја старог века, Државна штампарија, Београд, Србија, 1866. и Стојан Бошковић, *Балканска путања, 1886-1905*, Штампарија Краљевине Србије, Београд, 1906, стр. 229, цитирајући Херодот, Плиније Старији, Тацит, Птоломеј и Страбон као и византолог Јан Томка Саски (Joan Planka Tomka Saskin, *Skitske kartine*, prev. Jovan Rajic, I, str. 28) и историчар Павел Шафарик готово осамнаестог века касније, пишу о земљи Сербанији између Кавказа и реке Дон у којој су у подручју Берђанско живели четири стотине година Срби звани „Брђани“. Брђански Срби и остала старосарматска племена су у сеобама стотина хиљада људи потепено се селили у правцу југа Европе из црноморскокавказског подручја, са подручја некадашње Сараматије у Волинији у Црвеној Русији, са обала Црног мора и са подручја Бојке и реке Елбе и Висле на северу Европе. О могућој вези етникума и хоронима Рас са старим Србима из постојбине говори и етимолошка сличност личних имена кнежева у првим црноморским и српским кнежевинама на Балкану - Свјатополк – Светопелек, Пјотр - Петар, Владимир, Михајло и слично.

42) Ljubomir Stojanović, *Stari srpski rodoslovi i letopisi*, Sremski Karlovci, Srpska kraljevska akademija, 1927), pp. 46, 53, 194; Љубомир Стојановић, *Стари српски записи и намниси*, Srpska kraljevska akademija, 1902. и Simo Jelača, *Naseljavanje Srba na Balkan*, <http://www.scribd.com/doc/21727032/Dr-Simo-Jelaca-Naseljavanje-Srba-na-Balkan>, цитирајући *Rossiskij Sinopsis*, Jovan Dretić, Početak hrišćanstva kod Slovena.; Sveti Andrija Prvozvani, http://sr.wikipedia.org/wiki/Андрија_Првозвани, Асен Чилингиров, *Филити или Филипол*, <http://www.ivanstamenov.com/files/filipi.pdf>, цитирајући Daniele Farlatus, *Ecclesia Sirmiensis olim metropolis*, в Illyrici Sacri, VII, Ecclesia Diocletiana, Antibarensis, Dyrrhachensis et Sirmiensis cum earum suffragantes, Appendix, Venetis: Apud Sebastianum Coleti, 1817, с. 449-612.

ти-Моравска-Подунавље-Балканско полуострво-Цариград.⁴³⁾ Многи историчари покушавају да дефинишу везу писмености, односно „линеарног писма“ из Лепенског Вира, старосрпског (старословенског) прото-писма писаног на брезовим даскама, Винчанског писма⁴⁴⁾ и древног писма „србица“ са глагољицом и ћирилицом словенских хришћанских мисионара Ћирила и Методија у деветом веку, односно са старословенским црквеним језиком и језиком књижевности у тадашњим старосрпским, староруским и осталим словенским кнежевинама и краљевинама.⁴⁵⁾ Јасније утврђивање историјске топомастичке, етногенетичке и антрополошке везе између аутохтоног становништва са подручја данашње Србије и Срба који се помињу на подручјима ван Балканског полуострва у тим записима објаснили би настанак и употребу старословенског (српскословенског) црквеног језика на којем су записане све важне српске црквене, правне и државне уредбе и књижевни записи у средњем веку и који је опстао у употреби све до језичких реформи филолога и антрополога Вука Стефановића Караџића (1787-1864.) у деветнаестом веку.

ЗАСНИВАЊЕ ПРВИХ СРПСКИХ КНЕЖЕВИНА

Према старим предањима, прву хришћанску цркву на подручју Србије, Цркву Светог Петра и Павла, саградио је на остацима једног античког утврђења у близини прве српске престолнице Рас у Рашкој ученик Светог Петра, апостол Тит, који је живео у првом и другом веку и који је са апостолом

43) Jukka Korpela, *Prince, saint, and apostle: Prince Vladimir Svyatoslavič of Kiev, his posthumous life, and the religious legitimization of the Russian great power*; Otto Harrassowitz Verlag, 2001, pp. 53, цитирајући Cf. I.S. Čičurov, LSCM, 1992, p.195-213, Cf. A. Poppe, HUS, 1988/1989, p. 493, N.A. Benediktov, N.E. Benediktova, E.N. Bazurina, 1997, p. 29. Такође видети Александар Вељтман, *Атила и Русија у четвртм и петом веку*: Трговци из тих крајева су у доба Римског царства трговали са Србима који су живели у Подунављу, а забележене су и њихове коњаничке експедиције у правцу Пелопонеза. Такође видети и Momir Joviћ, *Срби пре Срба*, Краљево Доротеус 2002. Библиотека “Искон” Књига бр. 1, <http://www.scribd.com/doc/14426267/Momir-Jovic-Srbi-Pre-Srba>.

44) Радивоје Пешић, *Винчанско писмо*, Пешић и синови, Београд, 2001., такође видети „Винчанско писмо“, http://sr.wikipedia.org/wiki/Винчанско_писмо.

45) Waclaw Aleksander Maciejowski, *Istoria slavenski prava*, Matica srbska, 1856, такође B. St. Angelov, *Iz starata balgarska, ruska i srbeska literatura II* (Sofia 9 7); Therese Albertine Louise von Jacob Robinson. *Historical View of the Languages and Literature of the Slavic Nations*, <http://www.hotfreebooks.com/book/Historical-View-of-the-Languages-and-Literature-of-the-Slavic-Nations-Therese-Albertine-Louise-von-Jacob-Robinson.html>, цитирајући Vostokof, Kopitar, Grimm, Waclaw Aleksander Maciejowski, *Istoria slavenski prava*, Matica srbska, 1856 и остале слависте лингвисте и историчаре.

Андријом Првозваним основао у Сремској Митровици (Сирмијуму) Панонску епископију.⁴⁶⁾ У доба владавине Римског царства у некадашњем Београду (Сингидунуму), Сремској Митровици (Сирмијуму), Нишу (Наису), Белој Паланци (Ремезијани) и другим градовима од реке Дунава до подручја Косова и Метохије локалне „дивље Србе“ су покрштавали локални бискупи, епископи и ђакони Никета Ремезијански, Урзације, Стратоник, Хермил, Андроник Панонски, Епенет, Димитрије, Иринеј и многи други.⁴⁷⁾ Хришћанство су на подручје Балкана у доба владавине Римског царства званично увели *Миланским едиктом* 313. године локални римски цареви - сувладари цар Константин Велики (306-337.) и цар Ликиније (Ликшиније, с.250-325.), о коме је историчар Амиан Марцелиус писао да је одржавао трговачке и војне везе са Србима из Карпатских планина⁴⁸⁾ и који је према бројним српским летописима и родословима давни предак српске средњовековне династије Немањић.⁴⁹⁾ Обојица царева су били по-

46) Ljubomir Stojanović, *Stari srpski rodoslovi i letopisi*, Srpska kraljevska akademija, Sremski Karlovci, 1927, str. 46, 53, 194.

47) Љубомир Стојановић, *Старе српске повеље и писма* 1-1, 2, Београд, Сремски Карловци 1929, 1934. Стојановић ЈБ., *Родослови и летописи* — Љубомир Стојановић, *Стари српски родослови и летописи*, изд. СКА, књ. XVI, Сремски Карловци 1927., Сима Лазин Лукић, *Кратка повјесница Срба од постанка српства до данас*, <http://www.scribd.com/doc/14757231/Simo-Lukin-Lazic-Kratka-Povjesnica-Srba>, Сима Ђирковић, *Историја српског народа*, стр. 100; 151-155: Места у околини насеља Куршумлија на југу Србије, као и обрнци Фрушке горе на северу пуну су налазишта остатака некадашњих ранохришћанских цркава или манастира подигнутих од четвртог века и надаље. Такође опширније о овоме видети у Миодраг Миловановић, *Стари српски век*, Вандалија, Београд, 2008 и Реља Новаковић, *Срби и рајске реке: библијске "Четири рајске реке" и кавкаско-еуфратски Срби*, Библиотека Словенски источници, Супра либрис, Панчево, Мирослав Београд, 1995.

48) Нико Жупанић, *Срби Плинија и Птоломеја*, Зборник радова посвећених Јовану Цвијићу, Државна штампарија Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, Београд 1924, стр. 578, Момир Јовић, *Срби пре Срба*, <http://www.scribd.com/doc/14426267/Momir-Jovic-Srbi-Pre-Srba>.

49) Љубомир Стојановић, *Старе српске повеље и писма* 1-1, 2, Београд, Сремски Карловци 1929, 1934. Стојановић ЈБ., *Родослови и летописи* — Љубомир Стојановић, *Стари српски родослови и летописи*, изд. СКА, књ. XVI, Сремски Карловци 1927. Relja Novaković, *Gde se nalazila Srbija od 7-12. veka – istorijsko-geografsko razmatranje, problemi i znanja*, Narodna knjiga, Istorijski institut u Beogradu, 1981.; Relja Novaković, *Срби и рајске реке: библијске "Четири рајске реке" и кавкаско-еуфратски Срби*: према историчарима Мавру Орбину, Јовану Зонари, Милошу Милојевићу, те Карловачком, Пајсијевом, Врхобрезничком, Пивском, Загребском, Константиновом, Лашваниновом, Пејатовићевом, Бранковићевом и другим родословима и летописима, као и животописима Светог Саве, Светог Симеона, Светог Стефана Лазаревића и осталим записима и документима син римског цара Ликинија Бела Урош је у завичају свог оца Захумљу и Травунији зазновао породицу из које је вековима касније рођен Стефан Немања, зачетник династије Немањић.

реклom из аутохтоног старосрпског становништва и везани један за другога по родбинској линији – рођена сестра цара Ликинија била је удата за цара Константина. Након сукоба цара Константина и цара Ликинија и након смрти цара Ликинија из Сремске Митровице (Сирмијума) је у страху од одмазде цара Константина Ликинијев син Бела Урош 325. године побегао у очев завичај - кнежевине Захумље и Травунију и тамо засновао породицу из које је вековима касније, према предању, потекао Стефан Немања (с.1113—1199.), зачетник српске средњовековне династије Немањић.⁵⁰⁾ У борбама Римљана против хунског краља Атиле и посебно у победи Римљана на Каталинском пољу 451. године истакнули су се војсковође Маркелин и Аетиус који су такође били пореклом са подручја данашње Србије.⁵¹⁾ Византијски цар Јустинијан Први⁵²⁾ и његов нећак цар Јустинијан Други, пореклом из Лебана у близини Лесковца,⁵³⁾ били су византијски цареви,⁵⁴⁾ али су дали допринос културном и националном идентитету Србије обнављањем цркве Светог Петра и Павла у близини српске престолнице Рас,⁵⁵⁾ у којој ће се вековима касније у историји крунисати владари из српске средњовековне династије

50) Реља Новаковић, *Србин римски цар*, ИПА “Мирослав”, 1999, Београд, цитирајући *Обштински Лист* Пећке патријаршије; Реља Новаковић, *Одакле су Срби дошли на Балканско полуострво (Историјско-географско разматрање)*, Историјских институт у Београду, 1997. године; Lj. Stojanović, *Stari srpski rodoslovi i letopisi*, Sremski Karlovci, 1927., стр. 46, 53, 194. Такође о томе видети Dimitrije Milaković, *Srbski bukvar radi učenja mladeži Crkvenomu i Graždanskomu čitaniju*, Cetinje, 1838.

51) Edward Gibbon, John Bagnall Bury, *The Decline and Fall Of The Roman Empire*, Volume 3, Wildside Press LLC, 2004; Otto Maenchen-Helfen, *The world of the Huns: studies in their history and culture*, University of California Press, 1973, Јован Деретић, *Античка Србија*, Темерин, Србија, 2000., Caroli Du Fresne Domini Du Cange, *Illyricum Vetus & Novum*, Haeredum Royerianorum, Posonii 1746.

52) Шарл Дил, *Историја Византије*, Логос Арт, Београд, 2008, стр. 34-35: Византијски цар Јустинијан Први рођен је у Царичином граду (Justiniana Prima) у Лебану крај Лесковца, правно је реформисао царство и правним законом *Corpus juris civilis* од 529. године „прожимајући новим духом хришћанства суровост старог римског права унео у закон до тада непознато старање о друштвеној правди, о јавној моралности и о човечности“. Владимир Ћоровић, *Историја српског народа*, Књига Прва и Сима Ћирковић, *Историја српског народа*, стр. 166.

53) Đorđe Janković, „Svedočenja arheološkog nasleđa 4-11. stoleća Kosova i Metohije“, <http://www.arheologija.fr.gd/-k1-Latinicna-verzija-k2-.htm>.

54) „Јустинијан лажни Словен“, <http://www.istorijskabiblioteka.com/art2:justinijan-lazni-sloven> и Janković, Đorđe, „Svedočenja arheološkog nasleđa 4-11. stoleća Kosova i Metohije“, <http://www.arheologija.fr.gd/-k1-Latinicna-verzija-k2-.htm> (У ова два чланка се наводе супростављена мишљења око порекла византијских царева Јустинијана Првог и Јустинијана Другог.)

55) Arthur John Evans, *Antiquarian Researches in Illyricum*, (Parts I. and II.), The Society of Antiquaries, Nichols and Sons, 25 Parliament Street, Westminster, London, 1883, <http://www.>

Немањић. Иако су поједини историјски извори у време владавине Римског царства замењивали етничке одреднице Срба територијалним одредницама на којима су живели, Србија се као држава поново након записа многобројних античких историчара и географа поново помиње у историјским изворима који датирају из доба кнеза Остроила Свевладова 490. године.⁵⁶⁾ У историјској литератури постоје записи о династији Светопелека Свевладовића и о борбама „дачких Срба“ и кнеза Добрете Свевладовића са Аварима, а забележен је 626. године и заједнички напад Срба и Авара на Цариград.⁵⁷⁾ После пропасти Римског царства 476. године створене су државе-кнежевине настале након доласка великих скупина Срба, Хрвата и Хуна из правца северозападне и средње Европе на Балканско полуострво. Ове скупине народа су у неколико наврата⁵⁸⁾ прелазиле реку Дунав, потиснуле Аваре из Паноније, заузеле локалне провинције Далмацију, Илирију и један део Мезије и помешале се са староседелачким (до извесне мере христијанизованим) народом који је живео у време њиховог доласка на Балканском полуострву.⁵⁹⁾ Записи из тог времена

archive.org/stream/antiquarianresea00evan/antiquarianresea00evan_djvu.txt, цитирајући Procopius, *De Edificiis*.

- 56) Mavro Orbini, *Kraljevstvo Slavena*, <http://www.zasve.net/biblioteka/sloveni/Kraljevstvo%20Slovena.pdf>, Реља Новаковић, *Срби и рајске реке: библијске "Четири рајске реке" и кавкаско-еуфратски Срби*, Словенски извори, Мирослав - Супра либрис, Панчево, 1995., помињући записе о Србима историчара и географа Плинија, Марина из Тира, Птолемеја, Помпонија Мелу, Јордана, Касиодора, Амијана Марцелина и других. Такође видети о томе Јован Деретић, *Александар Велики – цар српски*, <http://www.scribd.com/doc/13864096/Jovan-Deretic-Aleksandar-Veliki-Car-Srpski>; Caroli Du Fresne Domini Du Cange, *Illyricum Vetus & Novum*, Haeredum Royerianorum, Posonii, 1746.
- 57) Сима Лукин Лазић, *Кратка повјесница Срба од постања српства до данас*, <http://www.scribd.com/doc/14757231/Simo-Lukin-Lazic-Kratka-Povjesnica-Srba> и Никола Морача, *Српске династије и владари*, <http://www.scribd.com/doc/26855401/Nikola-Moraca-Srpske-Dinastije-i-Vladari>, такође видети Don Mavro Orbini, *Il Regno de gli Slavi*, Pesaro 1601, p. 207 (Mavro Orbini, *Kraljevstvo Slavena*, <http://www.zasve.net/biblioteka/sloveni/Kraljevstvo%20Slovena.pdf>), Caroli Du Fresne Domini Du Cange, *Illyricum Vetus & Novum*, Haeredum Royerianorum, Posonii 1746, pp. 30-33 и Ivan Švear, *Ogledalo Iliruma, iliti dogodovština Ilirah, Slavinah, stražnji put Horvatah zvanih, od potopa, to jest godine sveta 1656*, Opseg 2, str. 112-115: Швеар помиње и везу старих Трибала који су у доба цара Константина Великог владали подручјем данашње Србије, са Лунгобардима и околним племенима.
- 58) Branimir Bratanić, "Uz problem doseljenja Južnih Slavena", *Zbornik radova Filozofskog fakulteta Sveučilište u Zagrebu*, Zagreb, 1951.
- 59) Радивоје Пешић, *Велеска књига*, Пешић и синови, Београд, 2000, стр. 69-70; Ј. Рајић: *Историја...*, 1794/1795, књ. I, стр. 19, Владимир Ћоровић, *Историја српског народа*, Књига Прва, Глас српски, Арс либри, Бања Лука, Београд, 1997. године: Како је закључио грамаатолог Радивоје Пешић, религија предхришћанских Срба је била у основи монотеистичка уз елементе поштовања предака и природе и имала је аналогију са хришћан-

показују да је током петог, шестог и седмог века било неколико досељавања Срба већег обима и интензитета са севера према Балканском полуострву. На подручје некадашње римске „дачке Србије“ населили су се потомци једног кнеза-архонта чији су удовица и син довели 519-520. године Србе из такозване „Беле Србије“ у данашњој Мађарској на Балканско полуострво и ту су се придружили староседеоцима, док је такође из „Беле Србије“ један вођа-архонт у време владавине византијског цара Хераклијуса (Ираклије, 610-641.) довео Србе на Балканско полуострво и преминуо пре доласка Бугара 678. године у њихово суседство.⁶⁰⁾ Једна скупина ових племена се заједно са Бугарима у седмом веку чак проширила и до Пелопонеза и престолнице Цариград,⁶¹⁾ због чега се, како је то описивао византијски цар-хроничар Константин Порфирогенет (с.913-959.), у једном периоду Византијско царство „пословенило“. Међутим, након неког времена та скупина племена се вратила у своје постојбине на Балканском полуострву и тамо су након дугих и исцрпљујућих сеоба засновали и институционално озваничили своје нове државе-кнежевине.⁶²⁾ Иако је забележено покрштавање Срба на Балканском полуострву у доба Римског царства, сматра се да су сви

ством. За разлику од представа Старих Римљана или Хелена о боговима, Словени нису раздвајали богове од природних сила, односно они нису боговима придавали ни облик ни особине људи или надљуди, већ су богови за њих били само симболи природних појава које су на човека деловале било добро, било лоше. Будући да су Словени живели од природе и у складу са њом, за њих су киша, извор, река, ветар, храст и остале манифестације природе биле Бог који је давао храну, плодну земљу, воду и све што је одржавало живот на земљи. Уз то, за разлику од Старих Римљана и Грка, тадашњи Словени нису имали камене идоле и статуе као своје „тотеме“, него дрвене балване и дрвене табле. Такође на ову тему видети: Сима Ћирковић, *Историја српског народа* и Љубомир Стојановић, *Стари српски родослови и летописи*, Београд-Sremski Karlovci, Srpska kraljevska akademija, 1927.: Апостол Андрија Првозвани, бискупи Урзације, Андроник, Никета Ремезијански и други апостоли, бискупи и ђакони, као и цареви Константин, Ликиније, Јустинијан Први и Јустинијан Други већ од првог века па надаље христјанизовали су од раније монотеистички верујући народ и на та вишевековна покрштавања су се у деветом веку надовезале мисије браће Ћирила и Методија које су имале у себи и додатну димензију просвећивања и описмењавања становништва.

- 60) Никола Морача, *Српске династије и владари*, Сима Лукин Лазић, *Кратка повјесница Срба од постања српства до данас*.
- 61) John Bugnell Bury, *History of the later Roman empire from the death of Theodosius I to the death of Justinian (A.D. 395 to A.D. 565)*, Macmillan and co., London, 1923, str. 436, citing Marcellinus Comes .
- 62) Павел Шафарик, *О пореклу Словена - по Лоренцу Суровјецком*, Архив Војводине Нови Сад - Словенски институт Нови Сад, Нови Сад, 1998., <http://www.scribd.com/doc/2868779/>-, Сима Ћирковић, *Историја српског народа*: Ове суседне државне заједнице су биле сличних породичних и задружних друштвених уређења и свака од њих је имала свог владара (кнеза, жупана) на челу – Хрвати банове, Срби архонте, а Буга-

Срби прихватили хришћанство у деветом веку за време мисија браће просветитеља Ћирила и Методија по словенским кнежевинама. Наиме, 862. године је моравски кнез Ростислав замолио византијског цара Михаила (са.811–886.) да пошаље у словенске кнежевине хришћанске свештенике који би могли да проповедају веру народу на њиховом језику, будући да народ не разуме „ни грчки ни латински језик.“ Византијски цар Михаил и византијски патријарх Фотије су дали свој благослов за то и послали у мисију покрштавања просветитеље браћу Ћирила и Методија који су неуморно путовали и описмењавали народне масе по старословенским кнежевинама помоћу 38 слова, „једних по узору на грчку азбуку, а других по словенској речи.“⁶³⁾ Један од првих материјалних доказа српске државности и идентитета је сачувани прстен српског кнеза Стројимира Властимировића (са 836-851.) који има кружно натписно поље са крстом око којег пише на азбуци „Боже, помози Стројимиру!“ Постојање прстена-печата доказује да је тадашња српска држава-кнежевина имала придворску канцеларију, архив и државну администрацију, да је кнез Стројимир био хришћанин као и његови преци, а азбучни натпис на његовом прстену да је прстен био направљен у некој од златара у тадашњем византијском царству.⁶⁴⁾ Дворска канцеларија српске кнежевине у доба владавине синова кнеза Стројимира у другој половини деветог века била је смештена у утврђеном граду Рас на реци Рашка код данашњег Новог Пазара који се налазио источно од кнежевине кнеза његовог претка кнеза Властимира, а на југу је њихова

ри канове, у зависности од тадашњег лингвистичког германскофраначког, византијског или аварскохунског утицаја у давању титула владарима кнежевина.

- 63) Nestor of Kiev, *The Russian Primary Chronicle, Laurentian Text*. Trans. and Ed. by Samuel Hazzard Cross and Olgerd P. Sherbowitz-Wetzor, Cambridge, MA, The Mediaeval Academy of America, 1953., pp. 8-9; Biljana Jovanović-Stipčević, *Marčanska varijanta „Skazanja o sloveseh“* Smorissa Nabra, *Slovo*, 14, Zagreb 1964, str. 52—58, цитирајући монаха Чрноризаца Храбар и његово дело *О писменех* на прелазу из деветог у десети век, који је писао „да се Бог смислиоав Словенима и послао им Светог Константина Филозофа Ћирила, мужа праведна и истинољубива.“ Nada Klaić, *Izvori za hrvatsku povijest do 1526. godine*, Školska knjiga Zagreb, 1972., str. 28; Међу покрштеним Словенима су затим суседни Хрвати 879. године у доба владавине хрватског кнеза Бранимира стављени под духовну јурисдикцију Рима, односно Папе. (Углавном су остали у мирним и добросуседским односима са Србима до двадесетог века.)
- 64) Ј. Јевремовић, „Печат српског кнеза Стројимира“, *Глас Јавности*, 27.07.2006., Београд: Претпоставља се да је прстен направљен у некој од тадашњих златара у Солуну, Атини или Цариграду. Peter, Prince of Serbia, <http://sh.wikipedia.org/wiki/Duklja>: Такође постоји и печат кнеза Петра од Дукље из десетог века на којем пише ћириличним словима „Петар Архонт Дукље Амин“.

кнежевина била ограничена извором реке Лим и обронцима Проклетија.⁶⁵⁾ Тако је Србија помињана у историјским документима Источног Римског царства Византије и она је као држава помињана у историјским документима у континуитету под владавином династија Властимировић (Стројимировић, Клоникировић, Мутимировић, Гојниковић), Светимировић, Оштривојевић, Војислављевић, (Михаиловић Војислављевић), Вукановић, Јаблановић, Немањић и других династија преко хиљаду година, све до краја петнаестог века⁶⁶⁾ у утврђењима Достиник (Дестиник или Дрсник крај метохијске Клине), Рас, Чернавуск, Десник, Катера, Лесник, Дрежник, Међуречје и тако даље.⁶⁷⁾ У тврђави Рас су у средњем веку Немањићи засновали прву српску краљевину и крунисали се у цркви Светог Петра и Павла крај Раса желећи тако да искажу повезаност хришћанске православне вере и државне власти и припадање власти династији и друштву, а не само појединцу.⁶⁸⁾ Кнежевина и касније краљевина Рашка, са црквом Светог Петра и Павла и у близини саграђеним манастирима Ђурђеви ступови и Сопоћани, била је вековима важно

65) Миодраг Милановић, *Стари српски век*

66) Caroli Du Fresne Domini Du Cange, *Illyricum Vetus & Novum*, Haeredum Royerianorum, Posonii, 1746, Јован Деретић, *Александар Велики – цар српски*, <http://www.scribd.com/doc/13864096/Jovan-Deretic-Aleksandar-Veliki-Car-Srpski>, E. Pricot De Saint-Marie, *Les Slaves Medrionaux*, Armand Lechevalier, Paris, 1874, Konstantin Jireček, *Istorija Srba*, Naučna knjiga, Beograd, 1952., Tomo Maretić, *Slaveni u davnini*, <http://www.scribd.com/doc/8360906/Tomo-Maretic-Slaveni-u-Davnini>, Gianantonio Bomman, „Storia civile ed ecclesiastica della Dalmazia, Croazia e Bosna“, *Libri Dodici Compendiata: Alla Gloriosissima Veneta Illirica Nazione*, Antonio Locatelli, Venezia, 1775. Сима Лазин Лукић, *Крамка повјесница Срба од постанка српства до данас*, <http://www.scribd.com/doc/14757231/Simo-Lukin-Lazic-Kratka-Povjesnica-Srba>, такође видети „Петар Гојниковић“, http://sr.wikipedia.org/wiki/Петар_Гојниковић и http://en.wikipedia.org/wiki/Petar_Gojnikovic, „Списак српских владара“, http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Serbian_monarchs, Joannes Scylitzes, *Historiarum compendium*, Walter de Gruyter, 1973, pp. 408-409 и Fine, John Van Antwerp, *The Early Medieval Balkans: A Critical Survey from the Sixth to the Late Twelfth Century*, The University of Michigan Press, U.S. of America, 1991.

67) Дестиникон, <http://en.wikipedia.org/wiki/Destinikon>; Ђорђе Јанковић, „Археолошка истраживања на Косову“, <http://dostinika.com/istorija/168-2010-01-05-20-25-26.html>, Миодраг Милановић, „Стари српски век“, Jovan Skilica, *Kratka istorija, Vizantijski izvori za istoriju naroda Jugoslavije* (VIINJ) III, (Ur. J. Ferluga). Đorđe Janković, „Ravna gora između Prizrena i Štrpca – najstarije poznato srpsko nalazište na jugu Srbije“, *Starine Kosova i Metohije* 10, Priština 1997.

68) Jovanka Kalić, „Rascia - The Nucleus of the Medieval Serbian State“, *The Serbian Questions in The Balkans*, Faculty of Geography, Университет оф Belgrade 1995. <http://www.rastko.rs/istorija/srbi-balkan/jkalic-raska.html>, цитирајући *Хилендарску повељу* Стефана Немање и повељу Краља Стефана Уроша Немањића из 1253: „Градови и тврђаве припадају рашком трону.“ У J.Kalić, „Presto Stefana Nemanje.“ / *The Throne of Stephen Nemanja* / in *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, 53-54 (Belgrade: Filološki fakultet, 1987-1988), pp. 21 -30.36 и Ljubomir Stojanović, *Stare srpske povelje i pisma, I/I* /Early Serbian Charters and Letters, Belgrade-Sremski Karlovci, 19Vi, p. 207.

трговачко средиште на путевима према Нишу и Косову на којем су били позната бања Бањска и рудници Трепча, Звечани и Ново Брдо, и према Копаонику који је већ тада био познат као „планина пуна руда“.⁶⁹⁾ Записи о периоду српских кнежевина пре доласка династије Немањић на власт, односно о биткама српских кнежевина против Византије, Бугарске и Мађарске, па и о унутардинастијским борбама за превласт, најбројније су међу византијским и римских изворима. Неке од данашњих интерпретација овог историјског периода су пуне фантастичних и непроверених описа историјских догађаја и могу да се сврстају у псеудоисториографију, али се већина оригиналних записа из тог периода, са чињеницама које заједнички потврђују хроничари-историчари из различитих краљевстава, вероисповести и удаљених географских подручја, могу сматрати историјски веродостојним.⁷⁰⁾ Ови записи потврђују да је хришћанство прилично пацификовало и прожело духовношћу тадашње како староседелачко тако и досељено становништво на Балканско полуострво, које се у многобројним дуготрајним, суровим и исцрпљујућим сеобама и изазовима које је носила та географска локација борило за храну, огрев и одбрану територија. Доприносило је развоју ових друштвених заједница и у погледу просвећивања, писмености, културе међуљудских односа, образовања, правних закона, државности и дипломатије, политике, економије, пољопривреде, занатства, музике, сликарства, архитектуре, књижевности и многих других области везаних за развој државе и друштва у Србији, што је поготово дошло до изражаја

69) Arthur John Evans, *Antiquarian Researches in Illyricum*, (Parts I. and II.), The Society of Antiquaries, Nichols and Sons, 25 Parliament Street, Westminster, London, 1883, http://www.archive.org/stream/antiquarianresea00evan/antiquarianresea00evan_djvu.txt, цитирајући Constantine Porphyrogenitus, *De Adm. Imp.* с. 82. Такође видети Konstantin Porfirogenit, *De administrando imperio*, VII, у *Vizantijski izvori za istoriju naroda Jugoslavije*, том II, Beograd, SANU, 1959.

70) *Vizantijski izvori za istoriju naroda Jugoslavije* (III том), Vizantološki institut SANU, Beograd, 2007.; Svetozar Radojčić, *Portreti srpskih vladara u srednjem veku*, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Beograd, 1996.; Jovan Deretić, *Kulturna istorija Srba*, Narodna knjiga, Beograd, 2005.; Gianantonio Bomman, "Storia civile ed ecclesiastica della Dalmazia, Croazia e Bosna", Libri, Dodici Compendiata : Alla Gloriosissima Veneta Illirica Nazione, Opseg 1, Locatelli, 1775.; Antonio Locatelli, Venezia 1775.; Сима Лазин Љукић, *Кратка повјесница Срба од постанка српства до данас*, <http://www.scribd.com/doc/14757231/Simo-Lukin-Lazic-Kratka-Povjesnica-Srba>, Anna Comnena, *The Alexiad*, <http://www.fordham.edu/halsall/basis/AnnaComnena-Alexiad00.html>, Daniele Farlati, *Ecclesia Sirmiensis olim metropolis*, в *Illyrici Sacri*, VII, Ecclesia Diocletiana, Antibarensis, Dyrrhachiensis et Sirmiensis cum earum suffragantes, Appendix, Venetis: Apud Sebastianum Coleti, 1817.

у периоду од дванаестог до петнаестог века у доба владавине династија Немањић, кнеза Лазара Хребељановића, његовог сина деспота Стефана Лазаревића и Стефановог нећака деспота Ђурђа Бранковића.

Sanja Suljagic

FORMATION OF NATIONAL IDENTITY AND (DIS)CONTINUITY IN SERBIA

Summary

In this paper author analyzed formation and development of Serbian political institutions and states throughout history. In an introductory part of the paper the author singled out some crucial events and persons that were decisive for formation, development and (dis)continuity of Serbian national identity and statehood throughout history. As crucial persons and events for settlement and formation of political institutions in Serbia the author singled out an early medieval period of formation of first Serbian principalities, then the period from twentieth to sixteenth century and some turbulent events in first half of the nineteenth century. According to the author, these certain periods were decisive for definition of national identity and (dis)continuity of Serbian state. In following chapters the author analyzed first historical archives and records on ancient Serbs who had lived in the regions of ancient India, the Baltic, the Black sea/Caspian lake region, Mesopotamia, northwestern and central Europe and the Carpathian mountains all the way to the region of the valley of the Danube river and the Balkan peninsula. Within the analysis of formation of the ethno-genesis of the ancient Serbs the author underlined their epigenetic, anthropological, morphological and cultural connection with modern Serbs.

Key Words: national identity, political institutions, migrations, Serbian principalities, Serbian dynasties

ЛИТЕРАТУРА

Монографије / Књиге:

- Angelov, Bojan St., *Iz starata balgarska, ruska i srbeska literatura II*, Sofia, 1967.
- Bomman, Gianantonio, "Storia civile ed ecclesiastica della Dalmazia, Croazia e Bosna", *Libri, Dodici Compendiata : Alla Gloriosissima Veneta Illirica Nazione*, Opseg 1, Antonio Locatelli, Venezia, 1775

- Боснић, Драган, *Србија на извору*, Интерсистем, Београд, 2007
- Бошковић, Стојан, *Балканска питања, 1886-1905*, Штампарија Краљевине Србије, Београд, 1906.
- Бошковић, Стојан, *Историја света: за народ и школу*, Књига Прва, Историја старог века, Државна штампарија, Београд, Србија, 1866.
- Bury, John Bugnell, *History of the later Roman empire from the death of Theodosius I to the death of Justinian (A.D. 395 to A.D. 565)*, Macmillan and co., London, 1923
- Вељман, Александар Фомич, *Атила и Русија IV и V века*, <http://www.scribd.com/doc/8123521/-IV-V>
- *Vizantijski izvori za istoriju naroda Jugoslavije*, том II, Београд, SANU, 1959.
- Вукашиновић, Гвозден, *Корнелије Тацит о Србима*, <http://www.scribd.com/doc/56281028/2008-Kornelije-Tacit-o-Srbima-Gvozden-Vukašinović>
- Гавриловић, Андра, *Свети Сава – преглед живота и рада*, Биографски покушај, Књижевна задужбина Д. Николића Беље, Државна штампарија Краљевине Србије, Београд, 1900., <http://www.scribd.com/doc/24862868/Свети-Сава-Преглед-Живота-и-Рада-1900-Год-Андра-Гавриловић>
- Gibbon, Edward; Bury, John Bagnall, *The Decline and Fall Of The Roman Empire*, Volume 3, Wildside Press LLC, 2004
- Деретић, Јован, *Александар Велики – цар српски*, <http://www.scribd.com/doc/13864096/Jovan-Deretic-Aleksandar-Veliki-Car-Srpski>
- Деретић, Јован, *Античка Србија*, Темерин, Србија, 2000.
- Deretić, Jovan, *Kulturna istorija Srba*, Narodna knjiga, Београд, 2005
- Дил, Шарл, *Историја Византије*, Логос Арт, Београд, 2008
- Du Cange, Caroli Du Fresne Domini. *Illyricum Vetus & Novum*, Haerendum Royerianorum, Posonii, 1746
- Жупанић, Нико, *Срби Плинија и Птоломеја*, Зборник радова посвећених Јовану Цвијићу, Државна штампарија Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, Београд 1924;
- Evans, Arthur John, *Antiquarian Researches in Illyricum*, (Parts I. and II.), The Society of Antiquaries, Nichols and Sons, 25 Parliament Street, Westminster, London, 1883, http://www.archive.org/stream/antiquarian-research00evan/antiquarianresea00evan_djvu.txt
- Jelača, Simo, *Naseljavanje Srba na Balkan*, <http://www.scribd.com/doc/21727032/Dr-Simo-Jelaca-Naseljavanje-Srba-Na-Balkan>
- Jireček, Konstantin, *Istorija Srba*, Naučna knjiga, Београд, 1952
- Јовић, Момир, *Срби пре Срба*, <http://www.scribd.com/doc/14426267/Momir-Jovic-Srbi-Pre-Srba>
- Kalić, Jovanka, „Rascia - The Nucleus of the Medieval Serbian State“, *The Serbian Questions in The Balkans*, Faculty of Geography, Универ-

- ситз оф Belgrade 1995. <http://www.rastko.rs/istorija/srbi-balkan/jkalic-raska.html>
- Klaić, Nada, *Izvori za hrvatsku povijest do 1526. godine*, Školska knjiga Zagreb
 - Korpela, Jukka, *Prince, saint, and apostle: Prince Vladimir Svjatoslavič of Kiev, his posthumous life, and the religious legitimization of the Russian great power*, Otto Harrassowitz Verlag, 2001
 - Лазих, Сима Лукин, *Кратка повјесница Срба од постанка српства до данас*, <http://www.scribd.com/doc/14757231/Simo-Lukin-Lazic-Kratka-Povjesnica-Srba>
 - Lebedynsky, Iaroslav, *Les Sarmates : Amazones et lanciers cuirassés entre Oural et Danube*. Editions Errance, Paris, 2002
 - Maretic, Tomo, Slaveni u davnini, <http://www.scribd.com/doc/8360906/Tomo-Maretic-Slaveni-u-Davnini>
 - Maenchen-Helfen, Otto, *The world of the Huns: studies in their history and culture*, University of California Press, 1973
 - Maciejowski, Waclaw Aleksander, *Istorija slavenski prava*, Matica srbska, 1856.
 - Milaković, Dimitrije, *Srbski bukvar radi učenja mladeži Crkovnomu i Graždanskomu čitanju*, Cetinje, 1838.
 - Милановић, Миодраг, *Стари српски век*, Vandalija, Beograd. 2008
 - Морача, Никола, *Србске династије и владари*, <http://www.scribd.com/doc/26855401/Nikola-Moraca-Srbske-Dinastije-i-Vladari>
 - *Nejstarsi ceska rymovana kronika tak receneho Dalimila*, <http://www.scribd.com/doc/47305208/Dalimilova-hronika>
 - Nestor of Kiev, *The Russian Primary Chronicle, Laurentian Text*. Trans. and Ed. by Samuel Hazzard Cross and Olgerd P. Sherbowitz-Wetzor, Cambridge, MA, The Mediaeval Academy of America, 1953
 - Новаковић, Реља. *Србин римски цар*, ИПА “Мирослав”, Београд, 1999.
 - Новаковић, Реља, *Одакле су Срби дошли на Балканско полуострво (Историјско-географско разматрање)*, Историјских институт у Београду, Београд, 1997.
 - Новаковић, Реља, *Срби и рајске реке: библијске "Четири рајске реке" и кавкаско-еуфратски Срби*, Словенски источници, Мирослав - Супра либрос, Панчево, 1995
 - Novaković, Relja, *Srbi - ime Srbi kroz vreme i prostor*, IPA Miroslav, Beograd, 1993
 - Orbini, Mavro, *Kraljevstvo Slavena*, <http://www.zasve.net/biblioteka/sloveni/Kraljevstvo%20Slovena.pdf>
 - Пешић, Радивоје, *Велеска књига*, Пешић и синови, Београд, 2000
 - Plutarh, *Slavni likovi antike*, II, Matica Srpska, Novi Sad, 1987.
 - Pricot De Saint-Marie, E., *Les Slaves Merdionaux*, Armand Lechevalier, Paris, 1874

- Rajić, Jovan, *Istorija raznih slavenskih narodov naipače Bolgar, Horvatom i Serbov...vo svet istoričeski proizvedenaja Joannom Raičem*, V Viene 1794
- Robinson, Therese Albertine Louise von Jacob, *Historical View of the Languages and Literature of the Slavic Nations*, <http://www.hotfreebooks.com/book/Historical-View-of-the-Languages-and-Literature-of-the-Slavic-Nations-Therese-Albertine-Louise-von-Jacob-Robinson.html>,
- Сава Немањић – Свети Сава, *историја и предање*, САНУ, Београд, 1976.
- Scylitzes, Joannes, *Historiarum compendium*, Walter de Gruyter, 1973 (Scylities, Joannes, *Synopsis historiarum*)
- Станојевић, Станоје, *Свети Сава*, Херес, Београд, 1998.
- Stojanović, Ljubomir, *Stare srpske povelje i pisma, I/I* /Early Serbian Charters and Letters, Belgrade-Sremski Karlovci, 19Vi
- Стојановић, Љубомир, *Стари српски записи и натписи*, Srpska kraljevska akademija, 1902.
- Stojanović, Ljubomir, *Stari srpski rodoslovi i letopisi* , Belgrade-Sremski Karlovci, Srpska kraljevska akademija, 1927.
- Farlatus, Daniele, *Ecclesia Sirmiensis olim metropolis, Illyrici Sacri*, VII, *Ecclesia Diocletiana, Antibarensis, Dyrrhachiensis et Sirmiensis cum earum suffragantes*, Appendix, Apud Sebastianum Coleti, Venetiis, 1817
- Fine, John Van Antwerp, *The Early Medieval Balkans: A Critical Survey from the Sixth to the Late Twelfth Century*, The University of Michigan Press, U.S. of America, 1991
- Comnena, Anna, *The Alexiad*, <http://www.fordham.edu/halsall/basis/AnnaComnena-Alexiad00.html>
- Curta, Florit, *The making of the Slavs: history and archaeology of the Lower Danube Region, ca. 500-700* , Cambridge University Press, 2001
- Ћирковић, Сима, *Историја Срба, Књига прва*, Српска књижевна задруга, Београд, 1981 , *Историја Срба*
- Ћоровић, Владимир, *Историја српског народа*, Књига Прва, Глас српски, Арс либри, Бања Лука, Београд, 1997
- Чилингиров, Асен, *Филипи или Филипол*, <http://www.ivanstamenov.com/files/filipi.pdf>
- Шафарик, Павел, *О пореклу Словена - по Лоренцу Суровјецком*, Архив Војводине Нови Сад - Словенски институт Нови Сад, Нови Сад, 1998
- Švear, Ivan, *Ogledalo Iliriuma, iliti dogodovština Ilirah, Slavinah, straznji put Horvatah zvanih, od potopa, to jest godine sveta 1656*, Opseg 2
- Шћекић, Драшко, *Сораби - Историопис*, Сфариос - Тимор, Београд-Подгорица, 1994.
- Whitcomb Jr., John C.; Morris, Henry M., *The Genesis Flood: The Biblical Record and Its Scientific Implications* Baker Pub Group, 1979

Чланци:

- Alinei, Mario, *Origini delle Lingue d'Europa*. Vol 1: "La teoria della continuita", Il Mulino, Bologna, 1996.; Vol 2: "La continuita delle principali aree etnolinguistiche dal Mesolitico all'eta del Ferro", Il Mulino, Bologna, 2000
- Alinei, Mario, *An alternative model for the origins of European peoples and languages : The Continuity theory*, "Le radici prime dell'Europa : Stratificazioni, processi diffusivi, scontri e incontri di culture", 27/28 ottobre 1999. Milan, Italy.
- Bratanić, Branimir, "Uz problem doseljenja Južnih Slavena", *Zbornik radova Filozofskog fakulteta Sveučilište u Zagrebu*, Zagreb, 1951.
- Гајић, Милован Р., „Флорни елементи флоре СР Србије“, *Вегетација СР Србије 1*, (Ур.) Сапућ М. САНУ, Београд, 1984.
- Давидовић-Живановић, Софија, „Прилог проучавању односа Кармат и Словена“, *Mementa Archaeologia et Eruditiva*, Akademija Nova, Пешић и синови, Београд, 1999
- Дестиникон, <http://en.wikipedia.org/wiki/Destinikon>
- "Distribution of European Y-chromosome DNA (Y-DNA) haplogroups by country in percentage", http://www.eupedia.com/europe/european_y-dna_haplogroups.shtml
- Јанковић, Ђорђе, „Археолошка истраживања на Косову“, <http://dostinika.com/istorija/168-2010-01-05-20-25-26.html>
- Јанковић, Ђорђе, „Ravna gora između Prizrena i Štrpca – najstarije poznato srpsko nalazište na jugu Srbije“, *Starine Kosova i Metohije* 10, Priština, 1997
- Јанковић, Ђорђе, „Svedočenja arheološkog nasleđa 4-11. stoleća Kosova i Metohije“, <http://www.arheologija.fr.gd/-k1-Latinicna-verzija-k2-.htm>
- Јевремовић, Ј., „Печат српског кнеза Стројимира“, *Глас Јавности*, 27.07.2006., Београд
- Јовановић-Stipčević, Biljana, „Marčanska varijanta „Skazanja o sloveseh" Snorissa Nabra“, *Šlovo*, 14, Zagreb 1964
- Јустинијан лажни Словен“, <http://www.istorijskabiblioteka.com/art2:justinijan-lazni-sloven>
- Korunić, Petar, „Nacija i nacionalni identitet“, *Zgodovinski časopis* 57, 2003, 163-208, Ljubljana, 2003
- Матић, Петар, "Развој локалне самоуправе у Републици Србији", *Политичка ревија*, 2006, vol. 5, iss. 3
- McDonell, Arthur Anthony, *A Practical Sanscrit Dictionary*, Digital Dictionaries of South Asia, p. 351, <http://dsal.uchicago.edu/cgi-bin/romadict.pl?query=surabh&display=simple&table=macdonell>
- Names of the Serbs and Serbia“, http://en.wikipedia.org/wiki/Names_of_Serbia#Rascia

- Perićić et al., Marijana, „High-Resolution Phylogenetic Analysis of Southeastern Europe Traces Major Episodes of Paternal Gene Flow Among Slavic Populations“, *Molecular Biology and Evolution*, vol. 22, no. 10 (October 2005)
- Pesic, Radivoje, „On the scent of Slavic autochthony in the Balkans“, *Casopis Matice Iseljenika Srbije Zavicaј*, Beograd, Godina XXXVI, Maj-August 1989
- „Петар Гојниковић“, http://sr.wikipedia.org/wiki/Петар_Гојниковић; http://en.wikipedia.org/wiki/Petar_Gojniković
- Petrović, D. N., „Umesto Savine kuće stočna pijaca“, *Vesti online*, 24. 07. 2011., <http://www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/152726/>
- Петровић, Петар Ж., „О Перунову култу код Јужних Словена“, *Гласник Етнографског института САНУ*, Вол. 1, Бр. 1-2, САНУ, Београд, 1952. године
- Pokorny, <http://indo-european.info/pokorny-etymology-dictionary/word/eng/swallow>
- „Списак српских владара“, http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Serbian_monarchs
- Sreјović, Dragoslav, „Kulture stariјeg i srednjeg kamenog doba na tlu Srbije“, *Istorija srpskog naroda I*, Srpska književna zadruga, Beograd, 1994., <http://www.rastko.rs/arheologija/sreјovic/dsreјovic-paleolit.html>
- Танјуг, „Црква у Самодрежи поново претворена у јавни тоалет“, *Политика*, 10/06/2011., Београд, <http://www.politika.rs/rubrike/Hronika/Crkva-u-Samodrezi-ponovo-pretvorena-u-javni-toalet.lt.html>
- Фукарек, Павле, „Најстарија вегетација у Европи“, *Борба*, 12. јуна 1971. Београд
- Charpentier, Jarl, „The Original Home of the Indo-Europeans“, *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, Вол. 4, Исс. 1, 1926
- Шустер-Шевц, Х., (H. Schuster-Šewc), „Љужички Србин“, *Порекло и историја етнонима Serb*, <http://www.rastko.rs/rastko-lu/jezik/hsuster-srb.html>

Resume

For purpose of defining formation of national and cultural identity and the statehood of the Serbs throughout history up to present age author of the paper analyzed first traces of historical identification and construction of ethnic and cultural identity of ancient Serbian people. For purpose of clear and logical presentation of historical and anthropological background of the ethnic identity of the Serbs the author started the analysis with a presentation of significant climatic, geophysical and morphological changes that had occurred in Neolithic and Paleolithic age having

triggered long migrations of pre-historic human groups and animals throughout Euro-Asian region. First traces of ancient numerous Serbian people had been found in toponymy of the valleys of the rivers Indes and Ganges, the Caucasus mountains, the Caspian lake, the Black Sea and the basin of the rivers Volga, Don and Dnieper; the Carpathian and Rhodope mountains, the valleys of the rivers Nile, Tigris and Euphrates, ancient Greece, the Baltic, central and northwestern Europe, the valley of the river Danube and in the mountainous region south of the river Danube on territory of Serbia of today as well as they have been found in various archeological sites, etymological and ethnographic proofs and cultural customs and manners related to the abovementioned regions.

The author also presented the records on ancient Serbs in sacred world texts and the archives of antic Greek and Roman, Byzantine, Frankish, German and other world historians and geographers. Elaboration of the matching of epigenetic, anthropological, morphological and cultural characteristics of the Serbs throughout history have shown a linear historical line connecting ancient pre-historic Serbs with the Serbs from the Antic Greece and Roman age and the Serbs from pre-medieval states ("knezevina") on the territory of the Balkan peninsula up to the Serbs living in current times.

In the text the author underlined some determinant historical periods of territorial and cultural division of the Serbian people who had widely inhabited Euro-Asian region in the process of their long migrations. The author also underlined basic ethnic, linguistic, archeological and ethnographic determinants marking a linear historical connection of ancient proto-Serbian (proto-Slavic) people from their ancient habitats with the Serbs of today such as the ancient Vinca letter and Old Serbian (Old Slavic) language and letters and building of ancient Serbian capitals and churches in the region of Raska in Serbia and the missions of Christian educators the brothers Cyril and Methodius among the Serbs in the ninth century. Within the analysis of formation of national and cultural identity in Serbia the author also underlined some important historical persons such as ancient political, spiritual and military leaders Serbo Makeridov (known also as Heracilius or Asur), Alexander the Great, the Christian Saint Andrew, the Roman emperors Licinius and Constantine, Aetius, Ostroilo Svevladovic, Strojimir Vlastimirovic, the Christian missionaries Cyril and Methodius, the founder

*of Nemanjic dynasty Stefan Nemanja and his son Rastko
Nemanjic (Saint Sava) and others.*

Овај рад је примљен 20. јула 2011. а прихваћен за штампу на састанку Редакције 8. августа 2011. године.